

FESTIVAL
midis
MINIMES

ÉTÉ/ZOMER 2024

14.08

PROGRAMME DU JOUR
PROGRAMMA VAN DE DAG

SALVE SUSATO

Tielman Susato

(ca.1515-1570)

Mille regretz fera mon povre cuer

(Vingt et six chansons musicales et nouvelles a cinq parties, 1543)

Thomas Crecquillon

(ca.1505-ca.1557)

Je suis aymé de la plus belle (Siziesme livre chansons, 1545)

Mort m'a privé (Siziesme livre chansons, 1545)

Tielman Susato

Mon Amy (Ronde) (Het derde musyck boexken, 1551)

Josquin Desprez

(ca 1450/55-1521)

Mille Regretz (Onziesme livre chansons amoureuses, 1549)

Tielman Susato

Les miens aussi (response)

(Onziesme livre chansons amoureuses, 1549)

Salve quae roseo serto (prima pars)

(Sacrarum cantionum, liber I, 1546)

Hoboecken dans (Ronde) (Het derde musyck boexken, 1551)

Jean Lecocq

(XVle s./ 16de e.)

Le bergier et la bergiere

(Vingt et six chansons musicales et nouvelles a cinq parties, 1543)

Tielman Susato

O wrede fortune ghy

(Het tvueetste musick boexken mit vier partyen, 1551)

Roland de Lassus

(ca 1531-1594)

Madonna, mia pieta (Quatorziesme livre, 1550)

Tielman Susato

Missa In illo tempore

(Liber Primus missarum Quinque Vocum, 1546)

Agnus Dei

Père éternel (prière)

(Onziesme livre chansons amoureuses, 1549)

UTOPIA ENSEMBLE

Michaela Riener

mezzo-soprano | mezzosopraan

Bart Uvyn

contre-ténor | contratenor

Adriaan De Koster

ténor / tenor

Lieven Termont

baryton | bariton

Guillaume Olry

basse | bas

Jan Van Outryve

luth | luit

.....
PROCHAIN CONCERT
VOLGEND CONCERT

02.07

Elsa de Lacerda

violon / viool

Matthieu Idmtal

piano

—
Gabriel Fauré

(1845-1924)

Romance, op. 28

Berceuse, op. 16

Sonate pour violon et piano n°1, op. 13 /

Sonate voor viool en piano nr. 1, op. 13

COMMENTAIRE

Au début du XVIe siècle, Anvers est un havre de paix, de prospérité, d'opulence et de liberté. L'ouverture d'esprit et le cachet cosmopolite de la ville est inextricablement liés à son succès commercial. Au XVe siècle, la ville devient le point central de l'économie des Pays-Bas. Ce succès stimule la production et l'innovation : ce point névralgique pour les marchands devient une pépinière d'entrepreneurs pionniers. À l'intersection entre le commerce et l'économie de la connaissance, les métiers spécialisés prospèrent. C'est ainsi qu'Anvers devient, entre-autre, un centre de production de livres et notamment de livres musicaux.

En 1541, Tielman Susato originaire de Soest dans la région de Cologne, s'associe avec Van Vissenaeken et son collègue anversoise Hendrik ter Bruggen. Un an plus tard, il rachète les parts de ter Bruggen et en 1544, après un procès, il récupère également celles de Vanvisseraeken. À la même époque, il obtient de la Ville un subside et un privilège d'imprimeur, valable trois ans. En 1543, il fonde une imprimerie, située Twaalfmaandenstraat, près de la Bourse. Après l'expiration de son privilège, Susato se consacre à la musique sacrée et publie ses premiers recueils de messes et de motets. À son apogée, l'entreprise de Susato produit jusqu'à huit livres de musique par an. Au cours de sa carrière, il publiera vingt-deux livres de chansons, trois livres de messes et dix-neuf livres de motets – essentiellement des compilations d'œuvres de polyphonistes franco-flamands. Il produit en outre onze des volumes du *Musyck Boexken* (*Petit livre de musique*, 1551-1561), à savoir un volume de danses, deux de chansons néerlandaises et huit de *Souterliedekens* (psaumes en néerlandais).

Avant de devenir imprimeur, Susato était déjà incontournable dans la vie musicale anversoise. En 1529, il commence sa carrière comme scribe au service de la Confrérie de Notre-Dame. De 1531 à 1549, Susato fait partie des musiciens de la ville ; il reçut probablement une solide formation musicale dès son plus jeune âge pour être admis dans ce groupe d'élite. Il joue de la saqueboute, de la trompette, du cromorne, de la flûte traversière et de la flûte à bec et semble avoir participé aux offices du soir de la Confrérie. Musicien et copiste, Susato est également compositeur. On connaît plus de 90 chansons de sa main, dont de nombreuses œuvres pour grand ensemble ainsi que de petits bijoux à deux ou trois voix, probablement écrites dans un but didactique. Dans ce genre, Susato compte parmi les compositeurs les plus importants et les plus productifs des Pays-Bas.

Aujourd'hui, ce sont surtout ses danses qui, avec son travail d'imprimerie, suscitent l'intérêt pour l'homme de Soest. Mais le reste de son héritage mérite également d'être salué. C'est pourquoi l'Ensemble Utopia se concentre sur sa musique vocale, avec une sélection d'œuvres dans laquelle tous les genres rois de la polyphonie de la Renaissance – à l'exception du madrigal – sont représentés. En outre, de nombreuses œuvres de premier plan de la main de maîtres de la polyphonie tels que Crecquillon, Desprez, Lecocq, et Roland de Lassus, toutes éditées par Susato, viennent compléter ce programme.

Sofie Taes

(extrait du livret du CD *Salve Susato*, Ramée - RAM2205)

BIOGRAPHIE

Utopia Ensemble

Spécialisé dans la musique vocale du XVIe siècle et du début du XVIIe siècle, l'Ensemble Utopia réunit cinq chanteurs passionnés par la polyphonie. Le principe d'égalité des cinq voix assure un son riche et homogène, toujours intensément expressif.

L'Ensemble Utopia tire son nom du livre éponyme de Thomas More, visant ainsi à jouer un rôle social à travers ses projets et ses collaborations, notamment à travers la journée du festival interdisciplinaire Utopia. Avec l'église Saint-Paul d'Anvers, Utopia dispose d'un merveilleux point d'attache pour ses nouveaux projets et concerts. Une collaboration avec le Museum Vleeshuis a également débuté.

Ces dernières années, Utopia s'est produit dans de grands festivals et sur des scènes de concerts en Belgique, aux Pays-Bas, en Allemagne, en Pologne, en Espagne, en République tchèque, au Portugal et en Suisse. Utopia a déjà publié trois enregistrements discographiques, consacrés au compositeur Andreas Pevernage, injustement oublié.

Un autre album, construit autour de l'éditeur et compositeur Tielman Susato, est paru en automne 2023 chez Ramée.

COMMENTAAR

In het begin van de 16de eeuw was Antwerpen een oase van vrede, welvaart, weelde en vrijheid. De ruimdenkendheid en het kosmopolitische karakter van de stad waren onlosmakelijk verbonden met haar commerciële succes. In de 15de eeuw was de stad het economische centrum van de Nederlanden geworden. Dat succes stimuleerde zowel productie als innovatie, waardoor de stad een knooppunt werd voor kooplieden en tegelijk een kweekvijver voor pionierende ondernemers. Op het kruispunt van handel en kennis-economie bloeiden gespecialiseerde ambachten. Zodoende werd Antwerpen onder meer een centrum voor de productie van boeken, vooral muziekboeken.

In 1541 ging Tielman Susato uit Soest (bij Keulen) in zee met Willem Van Vissenaecken en zijn Antwerpse collega Hendrik ter Bruggen. Een jaar later kocht Susato de aandelen van ter Bruggen en in 1544, na een rechtszaak, nam hij ook die van Van Vissenaecken over. In die periode kreeg hij ook een subsidie van het stadsbestuur en een drukkersprivilege dat drie jaar geldig bleef. In 1543 opende hij een drukkerij in de Twaalfmaandenstraat, vlak bij de Beurs. Nadat zijn privilege was verlopen, legde Susato zich toe op gewijde muziek en publiceerde hij zijn eerste bundels missen en motetten. Op zijn hoogtepunt produceerde Susato's zaak wel acht muziekboeken per jaar. In de loop van zijn carrière publiceerde hij tweeëntwintig liedboeken, drie misboeken en negentien boeken met motetten – voornamelijk compilaties van werken van Frans-Vlaamse polyfonisten. Hij publiceerde voorts ook elf delen van het *Musyck Boexken* (1551-1561): één deel met dansen, twee met Nederlandse liederen en acht met *Souterliedekens* (psalmen in het Nederlands).

Voordat Susato drukker werd, was hij al een sleutelfiguur in het Antwerpse muziekleven. In 1529 begon hij zijn carrière als kalligraaf voor de Broederschap van Onze Lieve Vrouw. Van 1531 tot 1549 was Susato een van de 'stadsspeellieden'; hij had waarschijnlijk al op jonge leeftijd een gedegen muzikale opleiding gekregen om toegelaten te kunnen worden tot deze elitegroep. Hij speelde sackbut, veldtrompet, kromhoorn, dwarsfluit en blokfluit, en lijkt deelgenomen te hebben aan de avonddiensten van de Broederschap. Behalve muzikant en kopiist was Susato ook componist. Er zijn meer dan 90 liederen van hem bekend, waaronder talrijke werken voor groot ensemble en juweeltjes voor twee of drie stemmen, die hij waarschijnlijk schreef voor didactische doeleinden. In dit genre was Susato een van de belangrijkste en productiefste componisten van de Nederlanden.

Tegenwoordig is er vooral interesse voor de dansen en het drukwerk van de man uit Soest, maar ook zijn overige erfenis verdient erkenning. Daarom concentreert het Ensemble Utopia zich op zijn vocale muziek, met een selectie van werken waarin al de prominente genres van de renaissancepolyfonie – met uitzondering van het madrigaal – vertegenwoordigd zijn. Het programma wordt aangevuld met een aantal belangrijke werken van meesters van de polyfonie als Crecquillon, Desprez, Lecocq en Roland de Lassus, die allemaal werden uitgegeven door Susato.

Sofie Taes (uittreksel uit het cd-boekje van *Salve Susato*, Ramée – RAM2205)
Vertaling: Jeroen De Keyser

BIOGRAFIE

Utopia Ensemble

Het Belgische Utopia Ensemble verenigt vijf zangers die jarenlang ervaring opdeden bij internationaal gerenommeerde ensembles. Sinds de oprichting in 2015 stond Utopia op verschillende binnenlandse en buitenlandse podia. Naast Laus Polyphoniae in Antwerpen, Les Nuits de Septembre (Luik) en MA festival Brugge waren ze te gast op festivals in Utrecht, Regensburg, Warschau, Praag en Fribourg. Intussen bracht het ensemble reeds drie cd's uit. De cd met de Lamentaties van Cristóbal de Morales oogstte veel lof en ook de samenwerking met blazersgroep InAlto, *Luther, the noble Art of Music*, werd goed ontvangen. Dit album bevat werk van onder meer Josquin Desprez, Balduin Hoyoul en Michael Praetorius.

In 2021 bracht Utopia Ensemble een cd uit bij het gespecialiseerde label Ramée, en dit voor het eerst in zijn huidige bezetting: Michaela Riener, mezzo, Bart Uvyn, counter-tenor, Adriaan De Koster, tenor, Lieven Termont, bariton en Guillaume Olry, bas.

Hun laatste album, *Salve Susato*, rond uitgever en componist Tielman Susato, verscheen in oktober 2023 bij Ramée (Outhere Music).

Utopia ontleent zijn naam aan het gelijknamige boek van Thomas More, die in 1515 in Antwerpen aan dit werk begon te schrijven. Geïnspireerd door de interessante en innovatieve ideeën ervan wil ook Utopia een maatschappelijke rol spelen, door zijn projecten en samenwerkingen. Zo organiseert het ensemble de Utopia Festivaldag, waar muziek, beeldende kunst, film en fotografie aan bod komen, naast lezingen en debatten over maatschappelijke thema's. Zowel binnen dat format als daarbuiten is er ook plaats voor samenwerking met amateurgezelschappen, bijvoorbeeld door middel van coaching.

Als 'ensemble in residentie' beschikt Utopia in de schitterende Sint-Pauluskerk te Antwerpen over een prachtige thuisbasis voor concerten en nieuwe projecten. Inmiddels is er ook een samenwerking met Museum Vleeshuis opgestart. Utopia specialiseert zich in vocale muziek uit de 16de eeuw en gaat daarbij steeds op zoek naar een doorleefde expressiviteit. Het uitgangspunt van het polyfone zingen, waarbij iedere stem gelijkwaardig is, zit Utopia als gegoten en resulteert in een rijke, homogene klank.

12:15
the summer
music festival

LE PAIN QUOTIDIEN
Rue des Sablons 11 - 1000 Bruxelles
T. 02 513 51 54 - sablon@lepainquotidien.be
Ouvert 7/7: semaine 7h à 19h et weekend 8h à 19h
www.lepainquotidien.be

Boulangerie & Restaurant
Petit-déjeuner - Brunch - Lunch - Pâtisserie

CAFÉ DES MINIMES

60 Rue des Minimes - 02 789 83 92 - www.cafedesminimes.com

Restaurant et bar culturel
Situé entre les quartiers des Marolles et du Sablon, le Café des Minimes offre un espace où il fait bon se détendre. Les produits locaux et de saison sont mis à l'honneur et les boissons ont été sélectionnées avec une attention particulière. Nos vins sont tous naturels tandis que nos bières sont issues de micro-brasseries.

* sur présentation de ce programme, un café vous sera offert le jour du concert.

A Room Full of New Voices
Bozar Music Season '24-'25

Carlos Cruz-Diez, Color Aditivo serie Darién, Panama 2010 - 100 x 100 cm
© Carlos Cruz-Diez / Bridgeman Images 2024

Logos: be, Brussels Region, European Union, Brussels, De Standaard, MUSEUM, lov't, lonack

la boîte à musique

74 Coudenberg, 1000 Brussels
+ 32 2 513 09 65

www.laboiteamusique.eu

Votre spécialiste en musique classique
Uw specialist in klassieke muziek

MUSIQ³

CHANGEZ D'AIRES

Musiq3 soutient
Les Midis Minimes
Suivez l'actu des festivals de l'été sur Musiq3!
Infos et programmes sur www.musiq3.be.

rtbf Aussi sur

BRUZZ
YOU ARE THE CITY

**ABONNEZ-VOUS MAINTENANT
OP BRUZZ.BE/ABONNEMENT**

BRUZZ houdt je op de hoogte van alles wat er gebeurt in Brussel.

OPUS 3
Présidente/ Voorzitster
Patricia Bogerd

Administrateurs/Beheerders
Martine D. Mergeay
Valérie Cardon
Claude Jottrand
Geert Robberechts
Quentin Bogaerts

Direction artistique /
Artistiek directeur
Arts/Scène Production
Bernard Mouton

Presse & communication/
Pers & communicatie
Be Culture
info@beculture.be

Design
Aline Baudet
alinebaudet@gmail.com

REMERCIEMENTS / DANKWOORD

Opus 3 remercie tous ceux qui ont collaboré à la réalisation de cette 38e édition du Festival Midis-Minimes /
Opus 3 dankt van harte allen die hebben bijgedragen tot de realisatie van het 38ste Festival Midis-Minimes

La Fédération Wallonie-Bruxelles, Direction générale de la Culture, Service de la Musique

La Ville de Bruxelles/ de Stad Brussel

Le/het Koninklijk Conservatorium Brussel

La Boîte à Musique

RTBF-Musiq3 - RTBF-La1ère - BRUZZ

Le Pain Quotidien

Le Café des Minimes

